

ЧЕЛЯБИНСКИЙ ГОСУДАРСТВЕННЫЙ
ИНСТИТУТ КУЛЬТУРЫ

**ONLINE
CONFERENCE**

**"INNOVATIVE
ACHIEVEMENTS
IN SCIENCE 2025 "**

**INTERNATIONAL SCIENTIFIC-ONLINE
CONFERENCE**

ЧЕЛЯБИНСКИЙ ГОСУДАРСТВЕННЫЙ
ИНСТИТУТ КУЛЬТУРЫ

"INNOVATIVE ACHIEVEMENTS IN SCIENCE 2025"

"INNOVATIVE ACHIEVEMENTS IN SCIENCE 2025"

Part 39

Issue 1

RUSSIA 2025

COLLECTIONS OF SCIENTIFIC WORKS

"INNOVATIVE ACHIEVEMENTS IN SCIENCE 2025"

INNOVATIVE ACHIEVEMENTS IN SCIENCE 2025: a collection scientific works of the International scientific conference (27th March, 2025) – Chelyabinsk, Russia : "CESS", 2025. Part 39, Issue 1 – 231p.

Editorial board:

Martha Merrill, PhD Kent State University, USA

David Pearce, ScD Washington, D.C., USA

Emma Sabzalieva, PhD Toronto, Canada

Languages of publication: русский, english, казахша, o'zbek, limba română, кыргыз тили, Հայերեն

The collection consists of scientific research of scientists, graduate students and students who took part in the International Scientific online conference " **INNOVATIVE ACHIEVEMENTS IN SCIENCE 2025**". Which took place in Chelyabinsk on March 27th, 2025.

Conference proceedings are recommended for scientists and teachers in higher education establishments. They can be used in education, including the process of post - graduate teaching, preparation for obtain bachelors' and masters' degrees. The review of all articles was accomplished by experts, materials are according to authors copyright. The authors are responsible for content, researches results and errors.

© "CESS", 2025

© Authors, 2025

"INNOVATIVE ACHIEVEMENTS IN SCIENCE 2025"

<i>"JAMIYATDA OILANING O'RNI VA UNING MAVQEYI OILA EVALYUTSIYASI"</i> Mambetiyarova Venera Bahromova Iroda Otaniyoz qizi	168
<i>MAKTABGACHA YOSHDAGI BOLALAR FONEMATIK IDROKINING ONTOGENETIK RIVOJLANISHI</i> Mansurova Sadoqat Muzaffar qizi Axmedova Zuxra Mirzabekovna	172
<i>RAQAMLI IQTISODIYOTDA FOYDALANUVCHI MA'LUMOTLARINING XAVFSIZLIGINI TA'MINLASHDAGI MUAMMOLAR VA YECHIMLAR</i> Oripov Mansurbek Otabek o'g'li Qosimova Hilola Jamshedovna	176
<i>O'ZBEKISTONDA RAQAMLI MARKETING BOZORI: O'SISH SURATI VA QONUNCHILIK MASALALARI</i> Rustamov Muhammadali Jo'rabek O'g'li Tairova Ma'suma Muxammedrizaevna	184
<i>RAQAMLI TEXNOLOGIYALARDAN FOYDALANISHDAGI NOTENGLIK VA UNING IQTISODIY TARAQQIYOTGA TA'SIRI.</i> To'rayeva Sabina Fazliddin qizi Turdieva Muqaddas Umarovna	190
<i>INSON KAPITALINING RAQAMLI IQTISODIYOTDAGI O'RNI</i> Toxirov Bexruz Shuxratovich Giyazova Nozima Bayazovna	196
<i>KORPORATIV MOLIYADA KAPITAL TUZILMASINI OPTIMALLASHTIRISH USULLARI</i> Eshanqulov Rasul Nodir o'g'li	201
<i>КЛИНИКО- РЕНТГЕНОЛОГИЧЕСКАЯ ХАРАКТЕРИСТИКА КОСТНОЙ ТКАНИ ПРИ ИСКУССТВЕННЫХ ОПОР НА ЧЕЛЮСТЯХ С ИСПОЛЬЗОВАНИЕМ ОСТЕОТРОПНОГО МАТЕРИАЛА ПРИ ДЕНТАЛЬНОЙ ИМПЛАНТАЦИИ</i> Маннанов Жавлонбек Жамолиддинович Режаббоевой Наврузы Комилжон кизи Халматова Матлуба Артыковна	204
<i>TURKIY TILLAR TARAQQIYOTINING UMUMIY TAVSIFI</i> Abdullayeva Hilola Ismailova Maftuna Kenjaboy qizi	207

INSON KAPITALINING RAQAMLI IQTISODIYOTDAGI O'RNI

Toxirov Bexruz Shuxratovich

Buxoro davlat universiteti Iqtisodiyot va turizm fakulteti 3-bosqich talabasi

Giyazova Nozima Bayazovna

Buxoro davlat universiteti Iqtisodiyot va turizm fakul'teti Iqtisodiyot kafedrası dotsenti, i.f.f.d (PhD)

Annotatsiya: Maqolada raqamli iqtisodiyotda inson kapitalining ahamiyati va rivojlanishdagi roli ta'kidlangan. Zamonaviy texnologiyalarni boshqarish uchun yuqori malakali kadrlar zarur, shuning uchun ta'lim tizimi innovatsion metodlar yordamida zarur bilim va ko'nikmalarni shakllantirishi kerak. Singapur kabi ilg'or ta'lim tizimlarining tajribasi muvaffaqiyatli model sifatida ko'rsatilgan. Maqola texnologik rivojlanish va ta'lim tizimini takomillashtirish istiqbollari haqida ham so'z yuritadi.

Kalit so'zlar: Inson kapitali, raqamli iqtisodiyot, raqamli ko'nikmalar, ta'lim tizimi, bilim, innovatsiyalar, texnologik transformatsiya.

Raqamli iqtisodiyot zamonaviy jamiyatning muhim tarkibiy qismi hisoblanadi. Bugungi kunda texnologik innovatsiyalar va raqamli transformatsiyalar tez sur'atlar bilan rivojlanmoqda, bu esa inson kapitalining ahamiyatini oshirmoqda. Ushbu maqola inson kapitalining raqamli iqtisodiyotdagi o'rnini, raqamli ko'nikmalar va bilimlarning ahamiyatini hamda ta'lim tizimining rolini tahlil qiladi. Maqolaning maqsadi raqamli iqtisodiyot uchun zarur bo'lgan bilim va ko'nikmalarni aniqlash va ularni shakllantirishdagi ta'lim tizimining muhimligini ochib berishdir.

O'zbekistonning raqamli iqtisodiyotni rivojlantirish bo'yicha strategiyasi davlat siyosatining muhim yo'nalishlaridan biri bo'lib, bu yo'nalishda qator qonunlar, qarorlar va dasturlar ishlab chiqilgan. Misol uchun, O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Raqamli O'zbekiston-2030" strategiyasi qabul qilindi va ushbu strategiya mamlakatning raqamli o'zgarishlar yo'nalishini belgilab berdi. Bu esa, o'z navbatida, iqtisodiyotning barcha jabhalarida raqamli texnologiyalarni joriy etish va raqamli ko'nikmalarni rivojlantirishga bo'lgan ehtiyojni yanada oshirdi.

Raqamli iqtisodiyotda muvaffaqiyat qozonish uchun faqat texnik ko'nikmalar emas, balki yumshoq ko'nikmalar ham zarurdir. Bugungi kunda kompaniyalar ham texnik, ham yumshoq ko'nikmalarga ega bo'lgan mutaxassislarni qidirmoqda. Texnik ko'nikmalar, masalan, dasturlash, ma'lumotlarni tahlil qilish va kiberxavfsizlik, ish jarayonlarini optimallashtirish va innovatsiyalarni yaratish uchun zarur. Yumshoq ko'nikmalar esa, masalan, muammolarni hal qilish, tanqidiy fikrlash va moslashuvchanlik, samarali jamoa ishini tashkil etish va yangiliklarga tez moslashish uchun muhimdir.

Inson kapitali, shaxslarning bilim, ko'nikma va qobiliyatlarini o'z ichiga olgan holda, O'zbekistonning raqamli iqtisodiyotini rivojlantirishda muhim rol o'ynaydi. Avtomatlashtirish va sun'iy intellekt ish usullarimizni o'zgartirishda davom etar ekan, inson kapitalini rivojlantirish va jalb qilish har qachongidan ham muhimroq bo'lib qoldi. Texnik

"INNOVATIVE ACHIEVEMENTS IN SCIENCE 2025"

bilim va yumshoq ko'nikmalarining to'g'ri aralashuvi ertangi kunning muvaffaqiyat hikoyalarini belgilaydi.

O'zbekistonning raqamli iqtisodiyotida muvaffaqiyat qozonish uchun zarur bo'lgan bilim va ko'nikmalarni o'rganadi.

Raqamli iqtisodiyot – bu raqamli texnologiyalar va platformalar yordamida iqtisodiy faoliyatlarni amalga oshirish jarayoni bo'lib, u onlayn savdo, raqamli to'lov tizimlari, bulutli hisoblash va sun'iy intellekt kabi innovatsiyalarni o'z ichiga oladi. Ushbu iqtisodiyotning muvaffaqiyati raqamli texnologiyalardan samarali foydalanish bilan chambarchas bog'liq bo'lib, bu esa yuqori malakali inson kapitalini talab qiladi. Deloitte (2022) ma'lumotlariga ko'ra, raqamli iqtisodiyotda samaradorlik va yangi ish o'rinlari yaratishning 70 foizi inson kapitalining sifatiga bog'liqdir. Smith (2018) ham inson kapitalining ahamiyatini alohida ta'kidlab, malakali kadrlar texnologiyalardan samarali foydalanish va innovatsiyalarni rivojlantirishda asosiy omil ekanligini qayd etgan.

Estoniya va Janubiy Koreya davlatlari inson kapitalini rivojlantirish orqali raqamli iqtisodiyotda yetakchilik qilgan. Ularning muvaffaqiyatiga sabab – ta'lim tizimini zamonaviy talablarga moslashtirish va texnologik bilimlarni keng targ'ib qilishdir. Shu bilan birga, Google va Microsoft kabi kompaniyalarning korporativ o'qitish dasturlari raqamli ko'nikmalarni rivojlantirish bo'yicha samarali model sifatida ko'riladi.

1-jadval

Turli davlatlarda raqamli iqtisodiyot va raqamli ko'nikmalarni rivojlantirish holati

Davlat	Raqamli iqtisodiyotdagi o'rni	Inson kapitalini rivojlantirishga yo'naltirilgan yatirimlar (USD)	Raqamli ko'nikmalarni o'rgatish dasturlari	2023-yil raqamlari
O'zbekiston	Raqamli iqtisodiyotga o'tishda yangi strategiyalar ishlab chiqilmoqda, "Raqamli O'zbekiston-2030" doirasida texnologiyalarni rivojlantirishga qaratilgan loyihalar mavjud.	\$200 million (2023 yilgacha raqamli iqtisodiyot va ko'nikmalarni rivojlantirish uchun davlat investitsiyalari)	15 ta yangi raqamli ta'lim dasturlari joriy etilgan.	2 milliondan ortiq raqamli ko'nikmalarga ega ishchilar (2023)
Singapur	Raqqamli iqtisodiyotda dunyo bo'yicha yetakchi o'rinda, raqamli ta'lim va ko'nikmalarga katta e'tibor qaratiladi.	\$500 million (2023 yilga qadar raqamli ta'lim va innovatsion dasturlar uchun sarflangan mablag')	Singapurda raqamli ko'nikmalarni rivojlantirish bo'yicha 20 dan ortiq maxsus ta'lim dasturi mavjud.	90% yuqori ta'lim olgan yoshlar raqamli ko'nikmalarga ega (2023)
Estoniya	Raqqamli iqtisodiyotda innovatsiyalarni joriy qilishda o'nlab yillik tajriba, texnologiyalarga asoslangan davlat boshqaruvi tizimi mavjud.	\$300 million (2022 yilda raqamli ta'lim tizimini yaxshilash uchun davlat mablag'lari)	Ta'lim tizimida raqamli ko'nikmalarni o'rgatish bo'yicha 5,000 dan ortiq	75% ishchilar raqamli ko'nikmalarni o'zlashtirgan (2023)

"INNOVATIVE ACHIEVEMENTS IN SCIENCE 2025"

			o'quv dasturi amalga oshirilgan.	
Janubiy Koreya	Koreya texnologik rivojlanishda dunyo miqyosida ilg'or o'rinlarda. Ta'lim tizimi yuqori malakali raqamli mutaxassislarni tayyorlashda asosiy omil hisoblanadi.	\$600 million (2023 yilgacha raqamli iqtisodiyot va ta'limni rivojlantirish uchun ajratilgan mablag'lar)	10,000 dan ortiq raqamli ko'nikmalarni rivojlantirish dasturlari va kurslar.	85% yoshlarda raqamli ko'nikmalar mavjud (2023)

O'zbekiston: Davlat tomonidan raqamli iqtisodiyotga katta investitsiyalar kiritilmoqda, ammo hozirda raqamli ko'nikmalarni rivojlantirishda aniq yutuqlar hali boshlanish darajasida. 2 milliondan ortiq ishchi kuchi raqamli ko'nikmalarni o'zlashtirgan bo'lsa-da, boshqa davlatlar bilan solishtirganda bu raqam ancha past. Yana ko'proq innovatsion dasturlar va xususiy sektor bilan hamkorlikni kuchaytirish zarur.

Singapur: Singapurning raqamli ta'lim tizimi va innovatsion dasturlari o'z mehnat bozorini raqamli ko'nikmalar bilan ta'minlashda juda samarali. 2023 yilga kelib, raqamli ko'nikmalarni o'zlashtirgan yoshlar foizi 90% ni tashkil etmoqda, bu global yetakchilikni ko'rsatadi.

Estoniya: Estoniya raqamli iqtisodiyotda yuqori darajada rivojlangan va raqamli ko'nikmalarni o'rgatish uchun keng tarmoqdagi ta'lim dasturlari mavjud. Raqamli ko'nikmalarni o'zlashtirgan ishchilar foizi 75% ni tashkil etadi.

Janubiy Koreya: Koreya raqamli iqtisodiyotda innovatsiyalar va texnologiyalarni joriy qilishda dunyodagi eng ilg'or davlatlardan biridir. Uning ta'lim tizimi, yoshlar va ishchilarni yuqori darajada raqamli ko'nikmalar bilan ta'minlaydi, bu esa ularni raqamli iqtisodiyotda muvaffaqiyatli qila oladi.

Raqamli iqtisodiyot uchun zarur bo'lgan ko'nikmalar qatoriga dasturlash va kodlash, katta ma'lumotlarni tahlil qilish, sun'iy intellekt va mashinani o'rganish texnologiyalaridan foydalanish, kiberxavfsizlikni ta'minlash hamda zamonaviy platformalarni boshqarish kiradi. Shuningdek, kreativlik, jamoada ishlash va muammoni hal qilish kabi yumshoq ko'nikmalar ham muhimdir. McKinsey tadqiqotlariga ko'ra, 2030 yilga kelib global mehnat bozorining yarmidan ko'prog'i raqamli ko'nikmalarni talab qiladi. Bu kelajakdagi ish joylarida texnik va boshqaruv ko'nikmalarining o'rne sezilarli darajada oshishini ko'rsatadi. Ta'lim tizimi esa bu jarayonda hal qiluvchi rol o'ynaydi. Innovatsion ta'lim dasturlari, xususan STEM (Science, Technology, Engineering, Mathematics) yo'nalishlari orqali yosh avlodni raqamli iqtisodiyot talablari bilan uyg'unlashtirish muhimdir.

2023-yilda O'zbekistonning raqamli iqtisodiyot va kadrlar tayyorlashga qaratilgan loyihalari uchun 200 million dollardan ortiq investitsiyalar ajratildi. Bu mablag'lar raqamli texnologiyalarni joriy etish va ta'lim tizimini innovatsion metodlar orqali takomillashtirishga sarflanadi. Biroq, boshqa ilg'or davlatlar bilan taqqoslaganda, O'zbekistonda raqamli ko'nikmalarga ega ishchilar soni nisbatan past. Misol uchun, Singapur va Estoniya kabi davlatlarda raqamli ko'nikmalarga ega bo'lgan yoshlar va ishchilar soni yuqori darajada,

"INNOVATIVE ACHIEVEMENTS IN SCIENCE 2025"

Singapurda bu ko'rsatkich 90% ga yetgan. O'zbekistonda raqamli iqtisodiyotning muvaffaqiyatli rivojlanishi uchun davlat va xususiy sektor o'rtasida hamkorlikni kuchaytirish, shuningdek, raqamli ta'lim dasturlarini kengaytirish zarur.

Raqamli ko'nikmalarni rivojlantirishda STEM (fan, texnologiya, muhandislik, matematika) yo'nalishlari bo'yicha innovatsion ta'lim dasturlari va xususiy sektor bilan hamkorlik qilish O'zbekistonning raqamli iqtisodiyoti uchun katta ahamiyatga ega.

Shuningdek, davlatning raqamli iqtisodiyotga bo'lgan sarmoyasi va innovatsiyalarni qo'llab-quvvatlash bo'yicha olib borayotgan islohotlari O'zbekistonda yuqori malakali kadrlarni tayyorlashda katta rol o'ynaydi. Raqamli iqtisodiyot va ta'lim sohasida amalga oshirilgan islohotlar, o'z navbatida, mamlakatda yangi ish o'rinlarini yaratishda va xalqaro mehnat bozoriga raqamli ko'nikmalarga ega mutaxassislarni taqdim etishda yordam beradi.

Xulosa qilib aytadigan bo'lsak, inson kapitalining raqamli iqtisodiyotdagi o'rnini juda katta ahamiyatga ega. Raqamli bilim va ko'nikmalar ta'lim tizimi orqali shakllantirilishi zarur. Kelajakda ta'lim tizimini yanada takomillashtirish va innovatsion ta'lim metodlarini joriy etish lozim.

Bu raqamli iqtisodiyotning barqaror rivojlanishini ta'minlaydi va inson kapitalining qimmatli resurs sifatida foydalanilishini oshiradi.

Ta'lim tizimi innovatsiyaga yo'naltirilgan kurikulumlarni joriy qilish orqali raqamli iqtisodiyot talablariga moslashishi kerak.

Raqamli ko'nikmalarni rivojlantirishda xususiy sektor va davlat hamkorligi muhim.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Abdulloev, A. J. (2023). THE ROLE AND IMPORTANCE OF STRATEGIC PLANNING IN MARKETING.
2. Abdullayeva, H. N., & Sardor, M. (2024). RAQAMLASHTIRISH-MAMLAKAT TARAQQIYOTNING MUHIM OMILI. INTELLECTUAL EDUCATION TECHNOLOGICAL SOLUTIONS AND INNOVATIVE DIGITAL TOOLS, 3(27), 113-121.
3. Abdullayeva, H. (2024). KORXONA FAOLIYATIDA INNOVATSION MARKETINGDAN FOYDALANISH. ЦЕНТР НАУЧНЫХ ПУБЛИКАЦИЙ (buxdu. uz), 49(49).
4. Axrorovna, B. M. (2022). The Importance of Digitizing the Tax System. European Journal Of Business Startups And Open Society, 2(11), 1-5.
5. Giyazova, N.B. (2024). INCREASING THE EFFICIENCY OF WASTE RECYCLING IN THE ECONOMY OF OUR COUNTRY. MODELS AND METHODS FOR INCREASING THE EFFICIENCY OF INNOVATIVE RESEARCH, 3(34), 455-461.
6. Giyazova, N.B., & Sh.B.S. (2024). ZAMONAVIY RAQAMLI IQTISODIYOTDAGI MUAMMOLAR VA CHORA-TADBIRLAR. Science and innovation, 3(Special Issue 42), 482-489.

"INNOVATIVE ACHIEVEMENTS IN SCIENCE 2025"

7. Shukhratovna, U. M., & Bayazovna, G. N. (2025). FOREIGN EXPERIENCE IN THE DEVELOPMENT OF MOBILE INTERNET. INNOVATION IN THE MODERN EDUCATION SYSTEM, 6(49), 250-256.
8. Rustam o'g'li, R. J., & Bayazovna, G. N. (2025). MOBIL TO'LOVLAR VA ULARNING IQTISODIYOTDAGI AHAMIYATI. THE THEORY OF RECENT SCIENTIFIC RESEARCH IN THE FIELD OF PEDAGOGY, 3(30), 193-197.
9. Таирова, М. М., & Зойитов, Д. (2024). ЗНАЧЕНИЕ МАРКЕТИНГОВЫХ ИССЛЕДОВАНИЙ В СЕЛЬСКОМ ХОЗЯЙСТВЕ. Science and innovation, 3(Special Issue 42), 371-376.
10. Таирова, М. М., & Рахматуллаева, Ф. М. (2015). Условия формирования инновационной экономики. Наука 21 века: вопросы, гипотезы, ответы, (1), 115-118.
11. Hakimovna, U. M., & Muhammedrisaevna, T. M. S. (2022). The role of banking and accounting in the development of small business and entrepreneurship. INTERNATIONAL JOURNAL OF SOCIAL SCIENCE & INTERDISCIPLINARY RESEARCH ISSN: 2277-3630 Impact factor: 8.036, 11, 136-143.
12. Sayfullayeva, M. (2023). Establishment Of Agritourism Clusters In Uzbekistan Based On The Principles Of Sustainable Tourism. Центр Научных Публикаций (Buxdu. Uz), 35(35).
13. Raxmatullayeva, F. M. (2024). MINTAQALAR RAQOBATBARDOSHLIGINI OSHIRISHDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALARNING AHAMIYATI. Indexing, 1(1).
14. Raxmatullayeva, F. M., & Shaxzod, J. (2024). RAQAMLI IQTISODIYOTNING RESURLAR ISTE'MOLIGA TA'SIRI. MODELS AND METHODS FOR INCREASING THE EFFICIENCY OF INNOVATIVE RESEARCH, 3(34), 496-502.
15. Mubinovna, R. F. (2025). RAQAMLI IQTISODIYOTDA PLATFORMALAR AHAMIYATI. THE THEORY OF RECENT SCIENTIFIC RESEARCH IN THE FIELD OF PEDAGOGY, 3(30), 220-225.